

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_ČJL_668
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Gramatické tvary a konstrukce
Autor, spoluautor:	Mgr. Markéta Macháčková
Název DUMu:	Úvod do lexikologie
Pořadové číslo DUMu:	8
Stručná anotace:	
Výukový materiál se zabývá problematikou lexikologie. Seznamuje žáky se základními lexikologickými disciplínami, se slovní zásobou a různými druhy slovníků.	
Ročník:	4.
Obor vzdělání:	63 – 41 – M/01 Ekonomika a podnikání
Metodický pokyn:	Žáci použijí snímky s úkoly a závěrečným testem, které slouží k procvičení látky.
Výsledky vzdělávání:	Žák se orientuje se ve výstavbě textu.
Vytvořeno dne:	26. 6. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Úvod do lexikologie

Lexikologie

= nauka o slovní zásobě

- základní jednotkou lexikologie je slovo
- slovo je skupina hlásek s vlastním významem
- slovo má 2 významy:

1. věcný (obsah)

2. gramatický (mluvnické kategorie)

Lexikologické disciplíny

lexikální sémantika – nauka o slovním významu

lexikografie – nauka o slovnících

etymologie – nauka o původu slov

onomaziologie – nauka o pojmenování

onomastika – nauka o vlastních jménech

frazeologie – nauka o frazeologických jednotkách

Slovní zásoba

- = souhrn všech slov v daném jazyce
- celkový počet slov v české slovní zásobě lze těžko určit
- objevují se nové skutečnosti, které je nutné pojmenovat => SZ se neustále rozšiřuje
- rozlišujeme ji na:
  - 1. celonárodní** – najdeme ji ve slovnících
  - 2. individuální** – SZ jednotlivce

Individuální slovní zásoba se dělí na:

- a) *aktivní*** – slova, která jednotlivec používá (cca 5000 – 8000 slov)
- b) *pasivní*** – slova, kterým jednotlivec rozumí, ale nepoužívá je (cca 40 000 slov)

Slovníky a jejich druhy

- ve slovníku se objevuje souhrn slov určitého jazyka

Slovníky dělíme na různé druhy:

1. překladové – jsou zpravidla dvoujazyčné

2. výkladové – rozlišují se 2 typy:

a) naučné (encyklopedické) – přinášejí výklad slov (např. Ottův slovník naučný)

b) jazykové – vykládají původ slova a jeho užití (např. Slovník spisovné češtiny)

3. speciální – různé druhy slovníků

- a) *cizích slov*
- b) *etymologické*
- c) *dialektologické*
- d) *historické*
- e) *synonymické*

Závěrečný test

- 1. Jak se nazývá věda o slovnících**
- 2. Vysvětlete pojem pasivní slovní zásoba**
- 3. K čemu slouží překladové slovníky**
- 4. Uveďte příklad jazykového slovníku**
- 5. V kterém slovníku je možné najít původ slov**

Řešení závěrečného testu

1. Lexikografie
2. Výrazy, které jednotlivec zná, ale nepoužívá je (asi 40 000 slov)
3. Převádí slova z jednoho jazyka do druhého
4. Slovník spisovné češtiny
5. Etymologický sklovník

Použitá literatura

HLAVSA, Zdeněk. Český jazyk pro střední odborné školy a studijní obory středních odborných učilišť všech typů. 2. přeprac. vyd., v SPN 1. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1996, 278 s. ISBN 80-859-3730-1

MUŽÍKOVÁ, Olga. *Odmaturuj! z českého jazyka: rozšířené vydání doplněné o praktickou část.* 3., dopl. vyd. Brno: Didaktis, c2007, 168 s. ISBN 978-80-7358-082-7.